

ASIA Käräjätuomarin tekemäksi epäilty virkarikos ym.

ASIAN VIREILLETULO

Perustuslain 110 §:n 1 momentin mukaan syytteen nostamisesta tuomaria vastaan lainvastaisesta menettelystä virkatoimessa päättää oikeuskansleri tai eduskunnan oikeusasiamies.

Hovioikeusasetuksen 23 §:n 2 momentissa on säädetty, että hovioikeuden on ilmoitettava valtioneuvoston oikeuskanslerille alioikeuksien valvonnassa tietoonsa tulleista seikoista, jotka saattavat johtaa virkasyytteen nostamiseen hovioikeudessa.

Helsingin hovioikeus on oikeuskanslerille 19.11.2010 osoittamallaan ilmoituksella saattanut arvioitavaksi Helsingin käräjäoikeuden käräjätuomarin A:n menettelyn. Hovioikeuden mukaan A:n muutamien lainkäyttöratkaisujen perustelut eivät kaikilta osin täytä perustuslaissa, oikeudenkäymiskaassa ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetussa laissa niille asetettuja vaatimuksia. Hovioikeus on lisäksi saattanut oikeuskanslerin tietoon Helsingin syyttäjänviraston kahden apulaispäällikön Helsingin käräjäoikeuden laamannille vastauksena laamannin syyttäjänviraston johtavalle kihlakunnansyyttäjälle lähettämään tiedusteluun toimittaman kirjeen, jossa on mainittu, että ”syyttäjille on aiheutunut kaksinkertainen työ, kun osa rikosasioista on jouduttu käsittelemään uudelleen, koska A ei ole julistanut tuomiota eikä laatinut sitä myöhemminkään”. Hovioikeus on 9.12.2010 toimittanut Helsingin käräjäoikeuden laamannilta viimeksi mainitusta asiasta saamansa selvityksen ja siihen liittyvän aineiston oikeuskanslerin tietoon hovioikeusasetuksen 23 §:stä ilmenevässä tarkoituksessa.

Oikeuskanslerinvirastoon on 4.5.2011 saapunut jäljennös A:n 3.5.2011 Helsingin käräjäoikeuden osastonjohtaja B:lle osoittamasta kirjeestä, jossa A on ilmoittanut katsovansa itsensä esteelliseksi taannehtivasti 19.11.2010 lukien. Kirjeessä esitetystä päätellen ilmoitus koskee asioita, joissa syyttäjä on ollut Helsingin syyttäjänvirastosta. A:n esteellisyysilmoituksen perusteena näyttäisi olevan edellä mainittu Helsingin syyttäjänviraston apulaispäälliköiden kirje.

SELVITYS

Olen 13.5.2011 päivätyllä tutkintapyyntöni pyytänyt Keskusrikospoliisia toimittamaan esitutkinnan siinä tarkemmin yksilöimistäni hovioikeuden ilmoituksessa mainituista kärjätuomari A:n epäillyistä laiminlyönneistä muun ohella ratkaisujen antamisessa ja julistettujen ratkaisujen kirjalliseen muotoon saattamisessa rikosasioissa vuonna 2009.

Samana päivänä päivätyllä selvityspyyntöllä olen pyytänyt Helsingin kärjäoikeuden laamania hankkimaan selvityksen hovioikeuden ilmoituksessa mainituista puutteista A:n lainkäyttöratkaisujen perustelemisessa ja varannut hänelle mahdollisuuden antaa lausuntonsa. Pyysin lisäksi selvitystä siitä, että hovioikeuden toimittamaan aineistoon sisältyneissä kahdessa rikosasiassa annetussa tuomiossa oli käytetty ilmaisua syyksiluettu rikos, vaikka syytteet oli hylätty vanhentuneina. Laamanni C on lausuntonsa liitteenä toimittanut toisen mainituista tuomioista C:n määräyksestä allekirjoittaneen, osastonjohtajana toimivan, kärjätuomari B:n selvityksen. C on ilmoittanut, ettei A:n virkavapauden vuoksi ole voinut pyytää A:n selvitystä. C on mainitussa lausunnossaan saattanut tietooni epäiltyjä uusia laiminlyönnejä ratkaisujen antamisessa asioissa, joissa A:n puheenjohtajana pidetyt pääkäsittelyt olivat päättyneet 2.11.2010 – 21.2.2011. Olen 27.10.2011 täydentänyt Keskusrikospoliisille tekemäni tutkintapyyntöä mainituilta osin.

Asian esitutkintapöytäkirja on saapunut oikeuskanslerinvirastoon 12.4.2012. Olen 9.5.2012 päivätyssä lisätutkintapyyntössä pyytänyt keskusrikospoliisia muun ohella selvittämään asianomistajien vaatimukset asiassa sekä hankkimaan lisäselvityksenä asiaan kärjäoikeuden arkistopäiväkirjat eräistä esitutkinnassa käsitellyistä asioista. Lisätutkintapöytäkirja on saapunut oikeuskanslerinvirastoon 16.1.2013.

RATKAISU

1. Epäillyt laiminlyönnit lainkäyttöasioiden käsittelyssä

1.1 Kärjätuomari A:n menettely esitutkinnan perusteella

1.1.1 Laiminlyönnit ratkaista rikosasiat pääkäsittelyn päätyttyä

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Lain 45 §:n 1 momentin mukaan lakia sovelletaan myös tuomariin, jollei laissa toisin säädetä.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan päätösneuvottelu on pidettävä heti pääkäsittelyn päätyttyä tai viimeistään seuraavana päivänä ja sen päätyttyä asiassa on julistettava tuomio. Pykälän 2 momentin mukaan jos laajassa tai vaikeassa asiassa tuomioistuimen jäsenten neuvottelu tai tuomion laatiminen sitä vaatii, tuomio saadaan antaa tuomioistuimen kansliassa 14 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä. Jos tuomiota ei voida erityisestä syystä antaa sanotussa määräajassa, se on annettava niin pian kuin mahdollista. Käsittelyn päättyessä saapuvilla oleville asianosaisille on ilmoitettava tuomion antamispäivä.

Suoritetun esitutkinnan perusteella on todennäköisiä syitä epäillä, että:

- 1) A ei ole antanut tuomiota rikosasiassa R 08/10771, jonka pääkäsittely oli ollut 29.1.2009 ja tuomion antamiselle ilmoitettu ajankohta 20.2.2009. Ratkaisematta jäänyt asia on siirretty A:lta 2.6.2009.
- 2) A ei ole antanut tuomiota rikosasiassa R 09/791, jonka pääkäsittely oli ollut 9.2.2009. Tuomion antamiselle ilmoitettu ajankohta on ollut 20.2.2009, jolloin vangittuna ollut asian vastaaja on vapautettu. Asia on ollut ratkaisematta vielä A:n jäädessä virkavapaalle 9.6.2009 ja se on siirretty A:lta 10.6.2009.
- 3) A ei ole antanut tuomiota rikosasiassa R 07/9770, jonka pääkäsittely oli ollut 11.2.2009 ja tuomion antamiselle ilmoitettu ajankohta 27.2.2009. A on ollut 26.2. – 14.3.2009 virkavapaalla. Asia on ollut ratkaisematta vielä A:n jäädessä virkavapaalle 9.6.2009 ja se on siirretty A:lta 10.6.2009, minkä jälkeen syyttäjä on ilmoittanut luopuvansa syytteen ajamisesta, koska uusi oikeudenkäynti ja rangaistus olisivat olleet kohtuuttomia ottaen huomioon muun ohella, että asiassa olisi jouduttu vastaajista riippumattomista syistä järjestämään uusi pääkäsittely.
- 4) A ei ole antanut tuomiota rikosasiassa R 05/7509, jonka pääkäsittely oli ollut 12. – 13.2.2009 ja tuomion antamiselle ilmoitettu ajankohta 9.3.2009. A on ollut 26.2. – 14.3.2009 virkavapaalla. Asia on ollut ratkaisematta vielä A:n jäädessä virkavapaalle 9.6.2009 ja se on siirretty A:lta 10.6.2009.
- 5) A ei ole antanut tuomiota rikosasiassa R 08/8825, jonka pääkäsittely oli ollut 17.2.2009 ja tuomion antamiselle ilmoitettu ajankohta 9.3.2009. A on ollut 26.2. – 14.3.2009 virkavapaalla. Asia on ollut ratkaisematta vielä A:n jäädessä virkavapaalle 9.6.2009 ja se on siirretty A:lta 10.6.2009.
- 6) A ei ole antanut tuomiota rikosasiassa R 08/4576, jossa pääkäsittely oli ollut 5.2.2009 ja tuomion antamiselle ilmoitettu ajankohta 10.3.2009. A on ollut 26.2. – 14.3.2009 virkavapaalla. Asia on ollut ratkaisematta vielä A:n jäädessä virkavapaalle 9.6.2009 ja se on siirretty A:lta 10.6.2009.
- 7) A ei ole antanut tuomiota rikosasiassa R 11/25, jonka pääkäsittely oli ollut 17.1.2011 ja tuomion antamiselle ilmoitettu ajankohta 8.2.2011. Asia on ollut ratkaisematta vielä 4.5.2011 A:n jäädessä pitkälle virkavapaalle. Asian vastaajista kolme on ollut alle 18-vuotiaita. Ratkaisematta jäänyt asia on siirretty A:lta 5.8.2011.
- 8) A ei ole antanut tuomiota rikosasiassa R 10/8941, jonka pääkäsittely oli ollut 10.2.2011 ja tuomion antamiselle ilmoitettu ajankohta 2.3.2011. A on ollut 28.2. – 2.3.2011 virkavapaalla. Asia on ollut ratkaisematta vielä 4.5.2011 A:n jäädessä pitkälle virkavapaalle. Ratkaisematta jäänyt asia on siirretty A:lta 15.12.2011.
- 9) A ei ole antanut tuomiota rikosasiassa R 10/5697, jonka pääkäsittely oli ollut 21.2.2011 ja tuomion antamiselle ilmoitettu ajankohta 15.3.2011. Asia on ollut ratkaisematta vielä 4.5.2011 A:n jäädessä pitkälle virkavapaalle. Ratkaisematta jäänyt asia on siirretty A:lta 22.11.2011.

A ei ole antanut asioissa tuomioita lain edellyttämin tavoin 14 päivän kuluessa pääkäsittelyn päättymispäivästä. Hän ei ole esitutkinnassa tuonut ilmi laissa mainittua erityistä syytä, jonka vuoksi tuomioita ei ole voitu antaa mainitussa määräajassa. Edellä kohdissa 3 – 6 ja 8 mainituissa asioissa ilmoitettuna tuomion antamisen ajankohtana A on ollut virkavapaalla. Tuomiota ei mainituissa asioissa ole virkavapaan päätyttyä annettu lain edellyttämin tavoin niin pian kuin mahdollista kuten ei myöskään muissa asioissa mainitun 14 päivän määräajan kulumisen jälkeen. Edellä kohdissa 1 – 6 mainittujen tammi-helmikuussa 2009 käsiteltyjen asioiden osalta on huomattava, että käräjäoikeus oli myöntänyt A:lle viikot 12 ja 13/2009 vapautusta istunnoista tuomioiden kirjoittamista varten.

Lukuun ottamatta edellä kohdassa 3 mainittua asiaa, jossa syyttäjä luopui rangaistusvaatimuksen ajamisesta, on A:n menettelystä ollut seurauksena, että pääkäsittelyssä jo käsitelty asia on jouduttu siirtämään toisen tuomarin ratkaistavaksi ja asiassa on jouduttu näin ollen järjestämään uusi pääkäsittely.

1.1.2 Laiminlyönnit laatia julistetut rikostuomiot kirjalliseen muotoon

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Lain 45 §:n 1 momentin mukaan lakia sovelletaan myös tuomariin, jollei laissa toisin säädetä.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 8 §:n 1 momentin mukaan käräjäoikeuden tuomion allekirjoittaa puheenjohtaja. Luvun 12 §:n 3 momentin mukaan käräjäoikeuden tuomion jäljennöksen on oltava asianosaisen saatavana käräjäoikeuden kansliassa tuomion julistamis- tai antamispäivästä lukien kahden viikon kuluessa, jos asiassa on ilmoitettu tyytymättömyyttä, ja muissa tapauksissa, mikäli mahdollista, 30 päivän kuluessa.

Suoritettujen esitutkinnan perusteella on todennäköisiä syitä epäillä, että:

- 1) A ei ole allekirjoittanut tuomiota eikä siten antanut kirjallista tuomiota rikosasiassa R 08/8035, jossa oli julistanut tuomion 19.2.2009. Tuomioon oli ilmoitettu tyytymättömyyttä.
- 2) A ei ole allekirjoittanut tuomiota eikä siten antanut kirjallista tuomiota rikosasiassa R 08/9181, jossa oli julistanut tuomion 19.2.2009. Tuomioon oli ilmoitettu tyytymättömyyttä.
- 3) A ei ole allekirjoittanut tuomiota eikä siten antanut kirjallista tuomiota rikosasiassa R 08/10064, jossa oli julistanut tuomion 19.2.2009. Tuomioon oli ilmoitettu tyytymättömyyttä.
- 4) A ei ole allekirjoittanut tuomiota eikä siten antanut kirjallista tuomiota rikosasiassa R 08/10082, jossa oli julistanut tuomion 19.2.2009. Tuomioon oli ilmoitettu tyytymättömyyttä.
- 5) A ei ole allekirjoittanut tuomiota eikä siten antanut kirjallista tuomiota rikosasiassa R 08/10084, jossa oli julistanut tuomion 19.2.2009.
- 6) A ei ole allekirjoittanut tuomiota eikä siten antanut kirjallista tuomiota rikosasiassa R 09/481, jossa oli julistanut tuomion 19.2.2009. Tuomioon oli ilmoitettu tyytymättömyyttä.
- 7) A ei ole allekirjoittanut tuomiota eikä siten antanut kirjallista tuomiota rikosasiassa R 08/4478, jossa oli julistanut tuomion 19.2.2009.

8) A ei ole allekirjoittanut tuomiota eikä siten antanut kirjallista tuomiota rikosasiassa R 08/10086, jossa oli julistanut tuomion 19.2.2009.

9) A ei ole allekirjoittanut tuomiota eikä siten antanut kirjallista tuomiota rikosasiassa R 08/9119, jossa oli julistanut tuomion 24.2.2009. Tuomioon oli ilmoitettu tyytymättömyyttä.

A ei ole asioissa allekirjoittanut tuomioita vielä senkään jälkeen, kun käräjäoikeuden laamanni oli 2.6.2009 antanut siihen kirjallisen määräyksen. A on jäänyt 9.6.2009 virkavapaalle, jonka jälkeen B on allekirjoittanut tuomiot laamannin määräyksestä.

Todistajina esitutkinnassa kuultujen C:n ja B:n kertoman mukaan edellä kerrottujen asioiden tuomiot olivat olleet valmiiksi kirjoitettuja. C:lle ei ollut kertomansa mukaan selvinnyt, miksi A ei ollut suostunut niitä allekirjoittamaan. B:n kertoman mukaan kyse oli kieltäytymisestä, joskin hänen mielestään A:n ”tekemättömyyteen liittyi myös kykenemättömyyttä ja haluttomuutta”.

A on ilmoittanut syyksi siihen, ettei allekirjoittanut tuomioita laamannilta saamastaan määräyksestä huolimatta: ”Ongelma liittyy listaan, jolla juttuja siirrettiin muiden hoidettaviksi. Listassa siirrettiin kaikki juttuni.” Esitutkinnassa ei ole kuitenkaan ilmennyt, että mainittuja asioita olisi siirretty A:lta pois ennen hänen jäämistään 9.6.2009 alkaen virkavapaalle.

Käräjäoikeus oli edellä mainituin tavoin myöntänyt A:lle vapautuksen istunnoista tuomioiden kirjoittamista varten viikot 12 – 13/2009.

A:n laiminlyönnit ovat viivyttäneet muutoksenhakua edellä kohdissa 1 – 4, 6 ja 9 mainituissa asioissa, joissa jäljennöstä tuomiosta ei ole ollut saatavissa valituksen määräpäivään mennessä.

1.1.3 Laiminlyönti käsitellä lähestymiskieltoa koskeva asia kiireellisenä

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsiteltyksi tuomioistuimessa asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Lain 45 §:n 1 momentin mukaan lakia sovelletaan myös tuomariin, jollei laissa toisin säädetä.

Lähestymiskiellosta annetun lain 6 §:n 3 momentin mukaan lähestymiskieltoa koskeva asia on käsiteltävä kiireellisenä.

Suoritetun esitutkinnan perusteella on todennäköisiä syitä epäillä, että:

A ei ole käsitellyt lain edellyttämällä tavalla kiireellisenä 5.1.2009 vireille tullutta lähestymiskieltoasiaa R 09/48. Asian arkistopäiväkirjan mukaan asia on jaettu A:n käsiteltäväksi 9.1.2009. Käräjäoikeuden laamanni on 2.6.2009 antanut A:lle kirjallisen määräyksen ryhtyä asiassa toimenpiteisiin 12.6.2009 mennessä, koska A ei ollut ryhtynyt asiassa vielä mihinkään toimenpiteisiin pääkäsitelyä järjestämiseksi tai asian ratkaisemiseksi muuten. A ei ole ryhtynyt asiassa toimenpiteisiin ennen jäämistään 9.6.2009 virkavapaalle, minkä jälkeen asia on siirretty A:lta pois. Kiireellisenä käsiteltäväksi säädetty asia on siten ollut A:n käsiteltävänä viisi kuukautta ilman, että A on ryhtynyt asiassa mihinkään toimenpiteisiin.

Asia on jäänyt 12.6.2009 sillensä hakijan peruutettua lähestymiskieltohakemuksen. B:n todistajankertomuksesta ilmenee A:n olleen virkavapaalla 26.2. – 14.3.2009.

1.1.4 A:n selitys menettelylleen

A on esitutkinnassa kuulusteltaessa vedonnut laiminlyöntiensä selitykseksi edellä kohdassa 1.1.2 mainituin tavoin ”listaan, jolla juttuja siirrettiin muiden hoidettavaksi” ja toisaalta siihen, että on ollut esteellinen käsittelemään Helsingin syyttäjänviraston kihlakunnansyyttäjänsä syyttämiä asioita.

Se, milloin edellä selostetut asiat ovat olleet A:n käsiteltävinä ja vastuulla, ilmenee esitutkintapöytäkirjaan sisältyvistä asioiden arkistopäiväkirjoista.

Tuomarin esteellisyydestä säädetään oikeudenkäymiskaaren 13 luvussa. Sen 6 §:n 1 momentin mukaan tuomari on esteellinen, jos asianosainen on tuomarin vastapuoli viranomaisen käsiteltävänä olevassa asiassa. Luvun 7 §:n 3 momentin mukaan tuomari on esteellinen, jos jokin luvussa tarkoitettuun seikkaan rinnastettava seikka antaa perustellun aiheen epäillä tuomarin puolueettomuutta asiassa.

Asiasta esitutkinnassa saadun selvityksen perusteella ei ole perusteita todeta, että A:n viranhoidosta käräjäoikeudelle välitetyn syyttäjälautteen perusteella A:lla ja Helsingin syyttäjänviraston kihlakunnansyyttäjillä olisi ollut sellainen vastapuoliasetus, jonka perusteella A:lla olisi ollut oikeudellinen peruste todeta olevansa esteellinen ratkaisemaan edellä kohdassa 1.1.1 mainittuja rikosasioita tai laatimaan edellä kohdassa 1.1.2 mainituissa asioissa pääkäsittelyn päätyttyä julistamiaan tuomioita kirjalliseen muotoon. Kohdassa 1.1.3 mainituissa lähestymiskieltoasiassa hakijana on ollut yksityishenkilö.

Suoritettussa esitutkinnassa ei ole käynyt ilmi muutakaan, mikä oikeudellisesti hyväksyttävällä tavalla selittäisi A:n edellä selostetut laiminlyönnit (...) Päätöksen suluissa oleva ja katkoviivoilla merkitty kohta sisältää viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan perusteella salassa pidettäviä tietoja, minkä vuoksi teksti on poistettu.

1.2 A:n menettelyn rikosoikeudellinen arviointi

1.2.1 Sovellettavat rangaistussäännökset

Rikoslain 40 luvun 9 §:n mukaan jos virkamies virkaansa toimittaessaan tahallaan muulla kuin luvun 1 – 8 §:ssä tai 11 luvun 9 a §:ssä säädetyllä tavalla rikkoo virkatoiminnassa noudatettavaan säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa, eikä teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen, hänet on tuomittava virkavelvollisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Suoritettusta esitutkinnasta ilmenee A:n tietoon saatetun lukuisissa yhteyksissä häneltä odotettavan laiminlyöntien korjaamista: A:n työmäärää oli helpotettu vapauttamalla hänet maaliskuussa 2009 istuntotyöskentelystä kahdeksi viikoksi. A:n laiminlyöntejä on käsitelty toukuussa 2009 järjestetyssä kuulemistilaisuudessa, jota koskevan kutsun liitteenä on ollut A:n virkatehtävien laiminlyönneistä laadittu selvitys. Käräjäoikeuden laamanni on 2.6.2009 kirjallisesti määrännyt A:n laatimaan ja allekirjoittamaan helmikuussa 2009 julistamansa tuomiot edellä kohdassa 1.1.2 mainituissa asioissa sekä ottamaan edellä kohdassa 1.1.3 mainitun lähes-

tymiskieltoasian käsiteltäväkseen viipymättä. A on saanut tiedoksi hovioikeuden 19.11.2010 päivätyn ilmoituksen oikeuskanslerille. Laamanni on huhtikuussa 2011 pyytänyt A:lta selvitystä tuomion antamisen viivytyksistä asioissa R 11/25, R 10/8941 ja R 10/5697 sekä edellyttänyt ryhtymistä asioissa viivytyksettä toimenpiteisiin.

Edellä kerrotun perusteella voidaan pitää selvänä, että A on ollut tietoinen edellä kohdassa 1.1 selostetuista laiminlyönneistään ja siitä, kuinka hänen olisi tullut menetellä. Eräiltä osin hän ei ole ryhtynyt toimenpiteisiin laiminlyöntiensä korjaamiseksi, vaikka on saanut laamannilta siihen nimenomaisen määräyksen. Esitutkinnassa ei ole myöskään tullut ilmi mitään sellaista, joka oikeudellisesti hyväksyttävällä tavalla selittäisi A:n laiminlyönnit. A:n menettelyä on perusteltua arvioida tahallisenä virkavelvollisuuden rikkomisena.

Toissijaisesti A:n menettelyä on arvioitava rikoslain 40 luvun 10 §:ssä säädettyä tuottamuksellisenä virkavelvollisuuden rikkomisena.

1.2.2 Yksi vai useampi teko

Laissa ei ole säännelty, onko mainitunkaltaisia useita samankaltaisia laiminlyönnejä arvioitava rikosoikeudellisesti yhtenä kokonaisuutena vai erillisinä tekoina. Rikoslain lainvalmisteluasiakirjoissa tästä niin sanotusta rikoksen pitkittäissuuntaisesta rajaamisesta on todettu, ettei yhden ja useamman teon tapausten erottelemiseksi aina ole olemassa selviä perusteita, vaan ratkaisu jää usein riippumaan lainkäyttäjän harkinnasta (HE 40/1990 vp s. 39). Kysymys on siten viime kädessä tapauskohtaisesta harkinnasta.

A:n epäillyt laiminlyönnit muodostavat lainkäytön asianmukaisuutta ja sitä kohtaan tunnettavaa luottamusta loukkaavan asiallisesti yhtenäisen kokonaisuuden. A:n yksittäisiä laiminlyönnejä ei kerrotun vuoksi ole mielestäni perusteltua arvioida rikosoikeudellisesti erillisinä tekoina.

Ajallisesti A:n epäillyt laiminlyönnit jakautuvat selkeästi kahteen kokonaisuuteen. Ensimmäinen tekokokonaisuus on päätynyt kesäkuussa 2009, kun asiat, jotka A oli pääkäsittelyn päätyttyä laiminlyönyt ratkaista, oli siirretty häneltä pois, ja kun B oli laamannin määräyksestä allekirjoittanut tuomiot asioissa, joissa A oli julistanut tuomion istunnossa. A:n laiminlyönnit ovat alkaneet uudestaan vasta runsaat puolitoista vuotta myöhemmin, kun hän ei ole antanut tuomioita kolmessa rikosasiassa, joiden pääkäsittelyt olivat päättyneet tammi-helmikuussa 2011. Ottaen huomioon aiemmista laiminlyönneistä kulunut pitkä aika on nähdäkseni perusteltua todeta uusien laiminlyöntien perustuneen A:n uuteen tahdonmuodostukseen, joka A:n itsensä esitutkinnassa kertoman perusteella näyttäisi aiheutuneen hovioikeuden oikeuskanslerille A:n menettelystä 19.11.2010 tekemästä ilmoituksesta.

Edellä kerrotuilla perusteilla A:n epäiltyjä laiminlyönnejä on arvioni mukaan perusteltua arvioida rikosoikeudellisesti tammi-kesäkuussa 2009 ja helmi-toukokuussa 2011 tehtyinä kahtena tekona.

1.2.3 Teon vähäisyyden arviointi

Asiassa on vielä arvioitava, ylittääkö A:n epäilty menettely rikoslain 40 luvun 9 ja 10 §:ien tunnusmerkistöissä säädetyn vähäisyyssynnyksen vai onko se niissä mainitulla tavalla huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat kokonaisuutena arvostellen vähäinen.

Virkarikoslainsäädännön uudistamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 58/1988 vp s. 19) on todettu muun ohella, ettei rangaistavuuden ulottaminen vähäisiin, lähinnä määrättyä

menettelytapaa koskevien säännösten rikkomuksiin, joilla ei ole viran asianmukaisen hoidon tai yksityisten etujen kannalta mainittavampaa merkitystä, ole tarkoituksenmukaista. Lisäksi siinä on todettu (s. 65), ettei säännöksillä ole tarkoin määriteltävissä, milloin virkavelvollisuuden rikkomista voidaan pitää vähäisenä, ja että tämän arvioiminen jää syyttäjäviranomaisen ja viime kädessä tuomioistuimen harkittavaksi.

Vähäisyyttä arvioitaessa on edellä kerrotun perusteella huomiota kiinnitettävä muun muassa siihen, miten olennaisesti tekijä on menetellyt vastoin sitä mitä edellytetään kysymyksessä olevan viran asianmukaiselta hoitamiselta, ja missä määrin virkamiehen menettely on loukannut tai vaarantanut yksityistä etua. Oikeuskäytännössä on annettu merkitystä myös sille, miten vakavasti teko vaarantaa luottamusta viranomaisen toiminnan asianmukaisuuteen (esim. KKO 2001:54).

A:n epäillyt laiminlyönnit kohdistuvat hänen virkavelvollisuuksiensa ydinalueelle eli lainkäyttöasioiden ratkaisemiseen. Niissä on kyse menettelystä, joka vaarantaa perustuslain 21 §:n 1 momentissa säädetyn perusoikeuden toteutumista eli oikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa ilman aiheetonta viivytystä sekä luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen. Lainkäyttöratkaisujen tekemättä jättämisen seurauksena useita asioita on jouduttu käsittelemään pääkäsitellyssä uudestaan, mikä on ollut omiaan aiheuttamaan asioiden asianosaisille vahinkoa ja haittaa sekä valtiolle lisäkustannuksia.

Kerrotuilla perusteilla A:n menettelyä ei ole pidettävä kysymyksessä olevissa rikostunnusmerkistössä tarkoitettuun tavoin kokonaisuutena arvostellen vähäisenä.

2. Epäillyt laiminlyönnit tuomioiden perustelemisessa

2.1 Selvitys A:n menettelystä

Helsingin hovioikeus oli ottanut eräiden valitusasioiden käsittelyn yhteydessä tehtyjen havaintojen perusteella selvitettäväkseen, täyttivätkö A:n lainkäyttöasioissa antamat ratkaisut perustelemista koskevat lain vaatimukset. Hovioikeus oli hankkinut tarkoitusta varten kaikki A:n ajalla 1.1.2009 – 31.3.2010 antamat 111 lainkäyttöratkaisua. Hovioikeuden tarkastusviskaali D oli laatinut ratkaisuista 24.8.2010 päivätyn muistion, joka oli hovioikeuden ilmoituksen 19.11.2010 liitteenä samoin kuin jäljennökset muistiossa käsitellyistä tuomioista.

Tekemäni alustavan arvion mukaan minulla ei ollut aihetta pyytää poliisia selvittämään esitutkinnassa A:n menettelyä mainitulta osin. Sen sijaan pyysin Helsingin käräjäoikeuden laamannia hankkimaan asiasta selvityksen. Laamannin toimittamaan selvitykseen ei edellä kerrotuin tavoin sisällynyt A:n selvitystä. Esitutkinnassa poliisi oli kuitenkin kuullut A:ta rikoksesta epäiltynä myös perustelemisvelvollisuuden laiminlyönneistä. Kuulustelupöytäkirjan mukaan kuulustelussa on ollut esillä mainittu hovioikeuden tarkastusviskaalin muistio. A:lla on näin ollen ollut tilaisuus tulla asian johdosta kuulluksi.

Poliisi on esitutkinnassa kuulustellut tarkastusviskaali D:tä todistajana.

Hovioikeuden toimittamista mainitusta muistiosta ja siinä käsiteltyjen tuomioiden jäljennöksistä sekä poliisin asiassa toimittamasta esitutkinnasta ilmenee seuraavaa:

1) A on 7.1.2009 antanut törkeää liikenneturvallisuuden vaarantamista koskeneessa asiassa R 08/9283 tuomion nro 09/75. Siinä vastaajan syyksi oli luettu muun ohella, että vastaaja oli kuljettanut henkilöautoa nopeudella 120 kilometriä tunnissa tiellä, jolla suurin sallittu ajono-

peus oli ollut 50 kilometriä tunnissa. Vastaaja oli osittain tunnustanut menetteleensä syytteen teonkuvauksessa kerrotulla tavalla ja mainitulta osin tunnustanut ajaneensa nopeudella 70 – 80 kilometriä tunnissa. A on perustellut teon syyksi lukemista toteamalla sen perustuvan vastaajan osittaiseen myöntämiseen ja todistajan kertomukseen. Tuomiossa ei ole selostettu, mitä kyseinen todistaja oli käräjäoikeudessa kertonut. - A on esitutkinnassa todennut, että hän ei mielestään ole rikkonut asiassa virkavelvollisuuttaan. Hän on todennut, ettei ole perustellut lainvoimaisiksi jääneitä tuomioita niin tarkasti kuin tuomioita, joista oli valitettu hovioikeuteen. Tämä oli A:n ilmaiseman käsityksen mukaan ”yleinen käytäntö ja notoorisesti tiedossa ja noudatettu”.

2) A on 21.1.2009 antanut asiassa R 08/6356 tuomion nro 09/659. Asiassa vastaaja oli kiistänyt syyllistyneensä ryöstöön mutta tuomion mukaan ”myöntänyt teonkuvauksen pitävän paikkansa”. A on perustellut ryöstön syyksilukemista toteamalla käräjäoikeuden asianomistajan ja todistajan kertomuksien perusteella arvioineen, että vastaajan uhkaaminen väkivallan käyttämisellä on ollut merkittävästi vähäistä suurempaa ja että tekoa on kokonaisuutena arvioiden pidettävä vakavana, minkä vuoksi vastaaja on tuomittava ryöstöstä. Tuomiossa ei ole selostettu, mitä asianomistaja ja todistaja olivat käräjäoikeudessa kertoneet. – A on esitutkinnassa viitannut asian osalta edellä kohdassa 1 mainittuun vastaukseensa.

3) A on 22.1.2009 antanut asiassa R 08/4990 tuomion nro 09/782. Pahoinpitelystä syytetty vastaaja on tuomion mukaan kertonut, että hän ei muistanut mitään tapahtumasta. A on perustellut syyksilukemista toteamalla käräjäoikeuden ratkaisun perustuvan asianomistajan kertomaan ja kirjallisena todisteena olleeseen valokuvaliitteeseen. Tuomiossa ei ole selostettu, mitä asianomistaja oli kertonut ja mitä valokuvaliitteestä oli ilmennyt. Syyksi luetussa pahoinpitelyssä on ollut kyse lyönnistä nyrkillä asianomistajan silmäkulmaan. – A on esitutkinnassa viitannut asian osalta edellä kohdassa 1 mainittuun vastaukseensa.

4) A on 22.1.2009 antanut edellä mainitussa asiassa R 05/8628 tuomion nro 09/742. Vastaaja on tuomion mukaan kertonut, että hänellä ei ole mitään muistikuvia tapahtumista, joista häntä on syytetty niskoittelusta poliisia vastaan ja virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta. A on perustellut syyksilukemista toteamalla sen perustuvan käräjäoikeuden uskottavana pitämään todistajan kertomukseen. Tuomiossa ei ole selostettu, mitä todistaja oli kertonut. – A:kin on esitutkinnassa viitannut asian osalta edellä kohdassa 1 mainittuun vastaukseensa.

5) A on 5.2.2009 antanut asiassa R 08/9737 tuomion nro 09/1323. Asiassa vastaajan oli väitetty syyllistyneen vahingontekoon vahingoittamalla asianomistajan autoa potkaisemalla sen takaoveen. Vastaaja on tuomion mukaan kiistänyt menetteleensä syytteessä kuvatulla tavalla ja kertonut, että hän oli ollut suojatiellä, kun asianomistajan ohjaama auto oli kulkenut hänen kenkinsä kärkien yli, ja että hänen jalkansa oli kaatumisen yhteydessä tahattomasti osunut auton takaoveen. A on perustellut syyksilukemista toteamalla käräjäoikeuden ratkaisun perustuvan asianomistajan ja todistajan oikeudessa kertomaan. Hän on todennut vastaajan kertomuksen olevan epäuskottava, koska poliisi oli kirjannut, että vastaajan molemmat kengät olivat olleet puhtaat eikä hän ollut tuntenut kipua kummassakaan jalassa. Tuomiossa ei ole selostettu, mitä asianomistaja ja todistajat olivat käräjäoikeudessa kertoneet. Siitä ei myöskään käy ilmi, miten mainittu ratkaisun perusteeksi otettu poliisin kirjaus oli tullut osaksi asiassa vastaanotettua todistelua. – A on esitutkinnassa viitannut asian osalta edellä kohdassa 1 mainittuun vastaukseensa.

6) A on 17.2.2009 antanut asiassa R 09/564 tuomion nro 09/1758. Vastaaja on kiistänyt laitonta uhkausta koskeneet kolme syytekohtaa, mutta myöntänyt teonkuvauksen osittain. A on perustellut syyksilukemista toteamalla käräjäoikeuden pitävän asianomistajien kertomusta luotet-

tavana. Tuomiossa ei ole selostettu, mitä asianomistajat olivat käräjäoikeudessa kertoneet. – A on esitutkinnassa viitannut asian osalta edellä kohdassa 1 mainittuun vastaukseensa.

7) A on 9.1.2009 antanut lähestymiskieltoa koskeneessa asiassa R 08/11381 tuomion nro 09/196. Siinä kiellon määräämistä on perusteltu toteamalla, että asiassa esitetty selvitys on olosuhteet huomioon ottaen riittävä osoittamaan, että hakijoilla on perusteltu aihe olettaa, että henkilö, jota vastaan kieltoa on haettu, tulisi tekemään hakijoiden henkeen, terveyteen tai vaivanteen kohdistuvan rikoksen, ja että kiellon määräämistä ei ole pidettävä kohtuuttomana. Tuomiossa ei ole selostettu, mitä selvitystä asiassa oli esitetty. Tuomiossa on tyhjä tila väliotsikon ”perustelut” alla. – A on esitutkinnassa todennut, että kerrotussa asiassa hänelle on tapahtunut ”puhdas erehdys”. Ilmoittamansa mukaan hän on tuomion julistaessaan varmasti perustellut ratkaisunsa suullisesti, mutta ratkaisu on jäänyt kirjoitusvaiheessa vajaaksi.

8) A on 20.1.2010 määrännyt asiassa R 09/10723 antamallaan tuomiolla nro 10/518 lähestymiskiellon. Hän ei ole tuomiossa perustellut ratkaisuaan lukuun ottamatta kiellon määräämisen perusteena olleiden lainkohtien ilmoittamista. Asiassa henkilö, jota vastaan kieltoa oli pyydetty, ei ollut saapunut oikeuteen. – A on esitutkinnassa todennut, että ”onhan päätöksessä sellainen puute, että perustelut puuttuvat, mutta siinä on tapahtunut täydellinen haksahdus”. Hän on kertomansa mukaan unohtanut kirjata perustelut ratkaisuun.

9) A on 30.1.2009 antanut edellä mainitussa asiassa R 08/11610 tuomion nro 09/906. Vastaaja oli asiassa antamassaan kirjallisessa vastauksessa toivonut, että ”hänen alhaiset tulonsa otettaisiin huomioon rangaistusta mitattaessa”, sekä todennut, että pahoinpitelystä ei ollut tullut asianomistajalle mitään vammoja ja että asianomistaja oli omalla käytöksellään provosoinut tilannetta. A ei ole tuomiossa ottanut kantaa mainittuihin seikkoihin ja niiden mahdolliseen merkitykseen rangaistuksen määräämisessä. – A on esitutkinnassa viitannut asian osalta edellä kohdassa 1 mainittuun vastaukseensa.

D on muistiossaan ja kuulustelussa todennut kiinnittäneensä huomiota siihen, ettei joissakin tapauksissa ”vakiintuneesta rangaistuskäytännöstä tehtyä selvää poikkeamista ollut perusteltu riittävästi”. Esimerkkeinä hän on maininnut käräjäoikeuden asioissa R 08/4185 ja R 08/10082 antamat tuomiot. Niistä viimeksi mainitussa mittaamisratkaisua on perusteltu toteamalla syyksi lukemisen perusteluissa, että mittaamisessa on huomioon otettu ”tahallisuuden aste”. En ryhdy kyseisen tuomion perustelujen osalta arvioimaan A:n menettelyä, kun tuomio ei ole hänen itsensä allekirjoittama.

10) A on ensiksi mainitussa, 22.1.2009 asiassa R 08/4185 antamassaan tuomiossa nro 09/808 lukenut vastaajan syyksi sen, että tämä vastaaja oli tehnyt asianomistajalle ruumiillista väkivaltaa muun ohella lyömällä häntä muutamia kertoja siten, että asianomistaja oli kaatunut, ja potkimalla muutaman kerran maassa maannutta asianomistajaa seurauksin, että asianomistajalle oli aiheutunut muun ohella musta silmä ja kipua käteen. Vastaaja oli tuomittu teostaan 10 päiväsakkoon. A ei ole perustellut rangaistuksen mittaamista koskevaa ratkaisuaan.

D on muistiossaan todennut, että eräissä A:n ratkaisemissa talousrikosasioissa oli hänen mielestään ollut puutteita teon törkeysasteen perustelemisessa. Esimerkkeinä hän on maininnut käräjäoikeuden asioissa R 08/1810, R 08/1807 ja R 08/9119 antamat tuomiot, joissa kirjanpitorikokset on ”hyvin lyhyin perusteluin katsottu tehdyn perusmuotoisina eikä törkeinä, jolloin ne ovat vanhentuneet”. Viimeksi mainitussa asiassa annettussa tuomiossa törkeää kirjanpitorikosta koskevan syytteen hylkäämistä oli perusteltu syytettä tukevan näytön puuttumisella toteamalla ylimalkaisesti, että vastaajien ja todistajien kertomukset sekä kirjallinen todistelu huomioon ottaen näyttöä siitä, että vastaaja olisi syyllistynyt törkeään kirjanpitorikokseen, ei ollut esitet-

ty. En ryhdy kyseisen tuomion perustelujen osalta arvioimaan A:n menettelyä, kun tuomio ei ole hänen itsensä allekirjoittama.

11) A on 27.1.2009 antanut mainitussa asiassa R 08/1810 tuomion nro 09/938, jossa törkeää kirjanpitorikosta koskevan syytteen hylkäämistä on perusteltu toteamalla, että kun vastaajan ”laiminlyönnit ovat johtuneet osaltaan uupumuksesta ja että niillä ei ole osoitettu peiteltyä epäasiallista taloudellista toimintaa, niin tekoja ei kokonaisuutena arvioiden pidetä törkeinä”.

12) A on 19.2.2009 antanut mainitussa asiassa R 08/1807 tuomion nro 09/937, jossa törkeää kirjanpitorikosta koskevan syytteen hylkäämistä on perusteltu seuraavin tavoin: ”Vastaaaja on ollut vastuussa yhtiön kirjanpidon hoitamisesta ja se on laiminlyöty kokonaan. Yhtiön liiketoiminnan laajuus ja laiminlyönin kesto aika huomioiden rikos ei kuitenkaan ole kokonaisuutena arvioiden törkeä”.

A on esitutkinnassa todennut, että hänen mielestään mainitut kohdissa 11 – 12 mainitut ratkaisut on perusteltu hyvin, eikä hän ”näe, että perustelujen laadussa tai pituudessa olisi mitään rikokseen viittaavaa”.

2.2 Perustelujen riittävyyden arviointi

2.2.1 Perustelemisvelvollisuudesta ja perustelujen merkityksestä

Tuomion perusteluilla ja perustelemisella on monia eri tehtäviä. Perustelut toimivat muun ohella asianosaisen muutoksenhakuprosessin ja mahdollisen valituksen laatimisen pohjana ja mahdollistavat ratkaisutoiminnan ulkoisen kontrolloitavuuden. Niillä on prosessiekonomista merkitystä muun ohella siten, että hyvin laaditut perustelut saattavat vähentää muutoksenhakualttiutta. Perustelemisellä on merkitystä myös tuomarin oman itsekontrollin kannalta, sillä perustelujen kirjoittaessaan hän joutuu pohtimaan ratkaisunsa oikeudellista kestävyyttä. (Ks. HE 82/1995 vp s. 26 ja 127 ja laajemmin Virolainen, Jyrki – Martikainen, Petri: Pro & contra. Tuomion perustelemisen keskeisiä kysymyksiä. Talentum 2003 s. 63-99).

Perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan oikeus saada asiassaan perusteltu päätös kuuluu oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeisiin.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 4 §:n 1 momentin mukaan tuomio on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mihin seikkoihin ja oikeudelliseen päättelyyn ratkaisu perustuu. Perusteluissa on myös selostettava, millä perusteella riitainen seikka on tullut näytetyksi tai jäänyt näyttämättä.

2.2.2 Näyttöratkaisun perustelevuus

Edellä selostetun oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 4 §:n 1 momentin esitöissä (HE 82/1995 vp s. 127-128) on todettu, että perusteluista on ilmeistä, millä perusteella seikan, josta asianosaiset ovat olleet eri mieltä, on päätelty olevan olemassa. Jos päättely perustuu suoraan todisteluun, esimerkiksi todistajan lausumaan tai asiakirjaan, joka välittömästi osoittaa tosiseikan olemassaolon, riittää useimmiten viittaus todisteluun. Tällöin riittää esitöiden mukaan maininta, että seikka käy ilmi esimerkiksi todistajan lausumasta, määrätystä asiakirjasta tai tuomioistuimen katselmuksessa tekemästä havainnosta. Tuomiosta on käytävä ilmi, millä seikoilla tuomioistuimen mielestä on ollut merkitystä asiaa ratkaistaessa sekä millä oikeudellisella perusteella tuomioistuin on tuomiossa todettujen tosiseikkojen perusteella päättänyt tuomiosta ilmenevään lopputulokseen. Rikosasioissa tuomion perustelevuus

on esitöiden mukaan erityisen tärkeää silloin, kun syyte hylätään tai vastaaja tuomitaan kiistämisestäään huolimatta.

A on edellä kohdissa 1 – 6 mainituissa asioissa perustellut rikoksen syyksi lukemista viittaamalla ylimalkaisesti joihinkin todisteisiin selostamatta lainkaan esimerkiksi ratkaisun perusteena olevan asianomistajan kertomuksen sisältöä. Asiassa R 08/6356 annetun tuomion perusteluista ei myöskään ilmene niitä käräjäoikeuden asiassa esitetyn todistelun perusteella toteen näytetyksi arvioimia seikkoja, joiden perusteella käräjäoikeus on päätenyt oikeudelliseen arviointonsa ryöstön rikoslain 31 luvun 1 §:ssä olevan tunnusmerkistön 4 momentissa mainitusta teon kokonaisarvostelusta. Tuomioiden perustelut ovat edellä mainittujen perustelujen tehtävien toteutumisen kannalta riittämättömiä. Ne eivät tarkastusviskaali D:n muistiossaan kohdissa 1 – 6 mainittujen asioiden osalta toteamin tavoin mahdollista muun ohella tuomioistuimen ratkaisun oikeellisuuden kontrolloimista.

A on esitutkinnassa perustellut kohdissa 1 – 6 mainittujen asioiden osalta menettelyään sillä, että tuomiot olivat jääneet lainvoimaisiksi. Totean tältä osin, ettei tuomioiden perustelemisvöllisyyteen ole säädetty lainvoimaiseksi jäänyttä tuomiota koskevia poikkeuksia. Pidän A:n esiin tuomaa kuitenkin sikäli merkityksellisenä, että tapauksissa asianosaiset eivät ole tarvinnut perusteluja valitusta laatiessaan eikä hovioikeus käräjäoikeuden ratkaisun oikeellisuutta koskevassa arvioinnissaan. Kysymyksessä olevat asiat ovat lisäksi ainakin käräjäoikeuden tuomioista muodostuvan mielikuvan perusteella olleet näyttökysymykseltään verraten yksinkertaisia.

Yhdyn hovioikeuden tarkastusviskaalin näkemykseen kysymyksessä olevien näyttöperustelujen riittämättömyydestä. Siihen nähden, että rikostuomioiden perustelemista koskevan säännöksen esitöissä on pelkkien viittauksien esitettyyn todisteluun saattavan joissakin tapauksissa täyttää näyttöperustelujen vähimmäisvaatimukset, minulla ei kuitenkaan ole oikeudellisia perusteita todeta, että A mainituilta osin olisi rikkonut laissa säädettyä virkavelvollisuuttaan.

Sen sijaan A:n lähestymiskieltoasioissa R 08/11381 (edellä kohta 7) ja R 09/10723 (kohta 8) antamien tuomioiden perustelut eivät selvästi täytä edes perustelujen vähimmäisvaatimuksia. Ensiksi mainitussa asiassa annetussa tuomiossa kiellon määrittämisen perusteena on todettu, että ”esitetty selvitys on olosuhteet huomioon ottaen” riittävä osoittamaan hakijoilla olevan perustellun aiheen olettaa lähestymiskieltoon tuomiossa määrätyn tulevan tekemään hakijoiden henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvan rikoksen. Tuomiossa ei ole selostettu, mitä selvitystä asiassa oli esitetty. Jälkimmäisessä asiassa annetun tuomion alaotsikon ”Perustelut” alla on tyhjää. Tuomiosta ilmenee kiellon sisältö ja sen perusteena olevat lainkohdat mutta ratkaisusta puuttuvat seikat, joihin lähestymiskiellon määrittäminen on perustunut sekä se, millä perusteella niiden olemassaolo on todettu. Tuomiossa kiellon perusteena olevat seikat on pääteltävä tuomion ”Selostus asiasta” otsikon alla selostetusta lähestymiskieltohakemuksen selostuksesta, jossa on kerrottu hakijoiden hakeneen lähestymiskieltoa sillä perusteella, että vastaaja oli soitellut häiriösoittoja toiselle hakijoista ja uhkailut toista hakijoista.

2.2.3 Rangaistuksen mittaamisen perusteleminen

Perustelemista koskevan oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain säännöksen esitöissä on esitetty näkemys, että useissa tapauksissa vastaajalle tuomittavaa rangaistusta ei tarvitse perustella. Kuitenkin esimerkiksi silloin, kun syyttäjä ja vastaaja ovat esittäneet toisistaan poikkeavat kannat määrättävästä rangaistuksesta, on tuomio esitöiden mukaan rangaistuksenkin osalta perusteltava, vaikka rangaistus vastaisi yleistä oikeuskäytäntöä. Silloin kun rikoksesta määrättävän rangaistuksen laji tai määrä poikkeaa vastaavanlaisesta rikoksesta yleensä määrättävästä

rangaistuksesta, on esitöiden mukaan myös seuraamusharkinta perusteltava. (HE 82/1995 vp s. 128).

Tuomitun rangaistuksen ankaruudesta tai normaalista rangaistuskäytännöstä poikkeavuudesta riippumatta voidaan rangaistukseen tuomitulla katsoa olevan tarve saada tietää, mihin esimerkiksi päiväsakkojen lukumäärä perustuu ja vastaako hänelle tuomittu rangaistus tuomioistuinten käsityksen mukaan samantyyppisistä teoista normaalisti tuomittavia rangaistuksia vai onko asiassa jostakin syystä päädytty tavallisuudesta poikkeavaan rangaistukseen (ks. myös Viro-lainen, Jyrki – Martikainen Petri: Tuomion perustelevuus. Talentum 2010 s. 498). Ylipäänsä hyviin tuomion perusteluihin kuuluu, että tuomiossa otetaan kantaa asianosaisten vaatimustensa tueksi esittämiin perusteisiin ja väitteisiin. Mainituilta osin on edellä kohdassa 9 mainittuja A:n asiassa R 08/11610 antaman tuomion perusteluja pidettävä riittämättömiä. Tuomiosta ei ilmene edes, onko käräjäoikeus antanut vastaajan esiin tuomille seikoille merkitystä päiväsakkojen luku- ja rahamäärää määrätessään saati kyseisen ratkaisun perusteita.

Rangaistuksen mittaamisen perustelevuuden tarve korostuu, kun tuomittu rangaistus poikkeaa vallitsevasta rangaistuskäytännöstä joko ankarampaan tai lievempään suuntaan. Tarkastusviskaali D on muistiossaan kiinnittänyt huomiota edellä kohdassa 10 mainittuun asian R 08/4185 tuomioon, jossa A ei ollut perustellut, miksi vastaaja oli tuomittu 10 päiväsakkoon asiassa, jossa hänen syykseen on luettu muun ohella lyöntiensä seurauksena maahan kaatuneen asianomistajan potkiminen. Yhdyn tarkastusviskaalin arvioon kyseisen tuomion seuraamusperustelujen puutteellisuudesta.

2.2.4 Tosiseikkojen oikeudellisen arvioinnin esittäminen perusteluissa

Tarkastusviskaali D on muistiossaan arvostellut edellä kohdissa 11 ja 12 selostettuja tuomioita siitä, että niissä on hyvin lyhyin perusteluin todettu, ettei syytteessä tarkoitettu menettely ole täyttänyt kirjanpitorikoksen törkeää tekemuotoa.

Tuomion perusteluissa tulee edellä jo todetuin tavoin ilmoittaa, mihin seikkoihin ja oikeudelliseen päättelyyn ratkaisu perustuu.

A:n kyseisten tuomioiden perusteluista käy ilmi, että hänen arvionsa mukaan teot eivät ole täyttäneet sitä törkeän kirjanpitorikoksen tunnusmerkistöön kuuluvaa vaatimusta, että kirjanpitorikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Kohdassa 11 selostetussa asiassa R 08/1810 A on perustellut kokonaisarviota sillä, että vastaajan laiminlyönnit ovat johtuneet osaltaan uupumuksesta ja että niillä ei ole osoitettu peiteltyä epäasiallista taloudellista toimintaa ja kohdassa 12 selostetussa asiassa R 08/1807 yhtiön liiketoiminnan laajuuden ja vastaajan laiminlyönnin keston vähäisyydellä. Vaikka kyseisten tuomioiden perusteluja voidaan tarkastusviskaali D:n arvioimin tavoin pitää varsin suppeina, niistä nähdäkseni kuitenkin sinänsä käy ilmi, mihin seikkoihin A:n kokonaisarvio on perustunut ja niitä koskeva oikeudellinen päättely. Puutteena voidaan pitää, että tuomioista ei ilmene, millä perusteilla mainittuja kokonaisarvostelussa huomioon otettuja seikkoja on pidetty toteen näytettyinä.

2.3 Johtopäätökset

Keskusrikospoliisi on suorittamassaan esitutkinnassa tutkinut edellä kerrottuja A:n tekemiksi epäiltyjä perustelevuuden laiminlyönnejä epäiltynä virkarikoksena. Esitutkinnassa ei ole käynyt ilmi, että A:n menettelystä olisi aiheutunut kenellekään konkreettista vahinkoa. Siltä osin kuin edellä olen arvioinut A:n laiminlyönneen oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 4 §:n 1 momentissa säädettyä perusteluvollisuuttaan, totean pitäväni hänen menettelyään ottaen huomioon sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat kui-

tenkin siinä määrin vähäisenä, että se ei arvioni mukaan täytä tahallisen tai tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistöä.

Ilmeisin laiminlyönti on edellä selostetussa lähestymiskieltoasiassa R 09/10723 annetussa tuomiossa, jossa ei ole mainittu edes käräjäoikeuden ratkaisun perusteeksi vahvistamia oikeustoisuuksia. Esitutkinna ei ole käynyt ilmi, että asiassa perustelujen puuttumisesta olisi aiheutunut konkreettista haittaa tai vahinkoa.

Minulla ei suoritettuna esitutkinna perusteella ole todennäköisiä syitä epäillä A:n syyllistyneen perustelemisvelvollisuuttaan laiminlyömällä rikokseen.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan jos virkamies on menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle vastaisen varalle huomautuksen.

A on edellä kohdassa 2.2 arvioimallani tavalla useissa asioissa laiminlyönyt oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 4 §:n 1 momentissa säädettyä perustelemisvelvollisuuttaan. Annan hänelle menettelystään valtioneuvoston oikeuskanslerista annetussa laissa tarkoitetun huomautuksen.

3. Muu asiassa tutkittu A:n menettely

3.1 Käyttäytyminen rikosasian pääkäsittelyssä vuonna 2009

Valtion virkamieslain 14 §:n 2 momentin mukaan virkamiehen on käyttäydyttävä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla. Kyseistä lakia sovelletaan sen 45 §:n 1 momentin mukaan myös tuomariin, jolle laissa toisin säädetä.

Helsingin hovioikeuden ilmoituksen 19.10.2010 liitteenä Helsingin syyttäjänviraston kahden apulaispäällikön Helsingin käräjäoikeuden laamannille toimittamassa kirjeessä on kerrottu syyttäjien A:n käyttäytymisestä ja prosessinjohdosta pääkäsittelyissä antamasta palautteesta. Kirjeessä ei ole yksilöity, mitä pääkäsittelyä tai pääkäsittelyjä palaute koskee.

Poliisi on suorittamassaan esitutkinna selvittänyt syyttäjien väitteitä A:n käyttäytymisestä. Todistajina asiassa kuullut C, B ja kihlakunnansyyttäjä E ovat kuulustelukertomuksissaan kertoneet syyttäjiltä saadusta palautteesta. Heidän kertomuksistaan ei tarkemmin yksilöidy, mitä yksittäisiä asioita palaute koskee. A itse on esitutkinna rikoksesta epäiltynä todennut asiasta seuraavan: ”Tämä on siinä mielessä täydellinen väärinkäsitys, että tilanne oli sellainen, että juttu ei ollut sisällä. Syyttäjä istui salissa ja juttelin tällöin pitkään tuntemieni lautamiesten kanssa. Asianomaiset eivät olleet salissa.”

Todistajina kuullut kihlakunnansyyttäjä F ja käräjäsihteeri G ovat kertoneet A:n käyttäytymisestä vuonna 2009 jossakin pääkäsittelyssä, jossa on ollut kyse nuoren äidin tekemäksi epäilystä lapsen heitteillepanosta. Kertomusten perusteella vaikuttaa siltä, että A olisi asiassa itses-tään kertomalla pyrkinyt luomaan ilmapiiriä, joka olisi helpottanut ahdistunutta äitiä tätä kuulusteltaessa.

Esitutkinna asianomistajana kuulustellun H:n kuulustelupöytäkirjan yhteydessä esitutkinta-pöytäkirjassa on hänen allekirjoittamansa 22.9.2012 päivätty tiedoksiannoksi otsikoitu asiakir-

ja, jossa hän on todennut huomioineensa asian R 08/8825 pääkäsitelyssä ”tuomari A:n erikoisen käyttäytymisen”, jonka H kuitenkin oli ajatellut johtuvan vain A:n persoonasta.

Asiassa suoritetussa esitutkinnassa ei A:n käyttäytymisestä pääkäsitelyissä ole tullut sellaista selvitystä, jonka perusteella minulla olisi syytteen nostamiseen edellytettäviä todennäköisiä syitä epäillä A:n syyllistyneen rikokseen tai joka antaisi aiheita muihinkaan toimenpiteisiin.

3.2 Lähestymiskieltoasian R 09/4945 käsittelyn joutuisuus

Käräjäoikeuden laamanni oli 2.6.2009 antanut A:lle kirjallisen määräyksen ryhtyä A:n käsiteltävänä olleessa käräjäoikeudessa 26.5.2009 vireille tullessa lähestymiskieltoasiassa toimenpiteisiin 12.6.2009 mennessä, koska A ei ollut ryhtynyt asiassa vielä mihinkään toimenpiteisiin pääkäsitelyn järjestämiseksi tai asian ratkaisemiseksi muuten. A on jäänyt 9.6.2009 alkaen pitkälle virkavapaalle tekemättä asialle ennen sitä mitään.

Asia on kerrotun perusteella ollut A:n käsiteltävänä enintään vajaan kaksi viikkoa. Vaikka lähestymiskieltoa koskeva asia on lähestymiskiellosta annetun lain 6 §:n 3 momentin mukaan käsiteltävä kiireellisenä, ei minulla ole todennäköisiä syitä epäillä A:n syyllistyneen asiassa rikokseen. Asia ei anna aiheita myöskään toimenpiteisiin laillisuusvalvojana.

3.3 Tuomion laatiminen asiassa R 09/1077

Laamanni oli 2.6.2009 antanut A:lle edellä mainitun määräyksen muun ohella julistettujen tuomioiden laatimisesta ja allekirjoittamisesta viimeistään 12.6.2009. Määräykseen sisältyy tuomion laatiminen asiassa R 09/1077, jossa A oli julistanut tuomion 18.2.2009. Esitutkinnassa todistajana kuultu B on kuulustelukertomuksessaan 9.11.2011 kertonut, että A ei menetellyt saamansa määräyksen mukaisesti. Samoin on kertonut todistajana kuultu C. Toisaalta kuitenkin B ei ollut maininnut mainittua rikosasiaa C:lle 17.4. ja 12.5.2009 sähköpostitse lähettämiseen selvityksissä A:n tekemättömistä töistä.

Lisätutkintapyynnössäni 9.5.2012 olen pyytänyt poliisia lisäselvityksenä asiaan hankkimaan muun ohella mainitun asian arkistopäiväkirjan ja selvittämään asian asianosaisten mahdolliset vaatimukset. Poliisi ei ole näin kuitenkaan menetellyt, vaan se on kirjannut tutkintailmoituksen tuomiosta ja arkistopäiväkirjasta käyneen ilmi, että A oli antanut asiassa lainvoimaiseksi jääneen tuomion 18.2.2009 ja että ”muun selvityksen mukaan jutun käsittely oli edennyt asianmukaisesti”. Kerrotun vuoksi poliisi on päättänyt olla tiedustelematta asian asianosaisten vaatimuksia, koska he poliisin arvion mukaan eivät ole tämän rikosasian asianomistajia.

B ei ole maininnut kysymyksessä olevaa asiaa keskusrikospoliisille lisätutkintapyyntöni johdosta 13.6.2012 antamassaan muistiossa, jossa hän on maininnut muun ohella ne tuomiot, joissa hän oli laamannin määräyksestä allekirjoittanut tuomiot.

Oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 12 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan, kun asiassa ei ole ilmoitettu tyytymättömyyttä, on käräjäoikeuden tuomion jäljennöksen oltava asianosaisten saatavana käräjäoikeuden kansliassa, mikäli mahdollista, 30 päivän kuluessa tuomion julistamispäivästä lukien.

C:n A:lle 2.6.2009 antama määräys sekä B:n ja C:n kuulustelukertomukset viittaavat siihen, että A ei olisi laatinut asiassa 18.2.2009 julistamaansa tuomiota kirjalliseen muotoon ainakaan

12.6.2009 mennessä eli vielä vajaat neljä kuukautta myöhemmin. Kerrottu muu esitutkinnassa asiasta hankittu selvitys viittaa puolestaan siihen, että A on laatinut tuomion. Selvittämättä on jäänyt, milloin tämä on tapahtunut.

Kuten edellä siteeratusta asiaa sääntelevästä lainkohdasta ilmenee, ei siinä mainittu 30 päivän määräaika tuomion laatimiseen ole ehdoton. Esitutkinnasta ilmenee, että A on ollut virkava-paalla 26.2. – 25.3.2009.

Minulla ei ole esitutkinnassa asiasta saadun selvityksen perusteella syytteen nostamiseen edel-lytettäviä todennäköisiä syitä epäillä A:n syyllistyneen mainitulta osin rikokseen. Juttukoko-naisuus huomioon ottaen en pidä tarkoituksenmukaisena ryhtyä enää hankkimaan asiasta lisä-selvitystä. Asia ei anna aihetta toimenpiteisiini.

3.4 Menettely asiassa R 09/6296

Esitutkinnassa asiasta saadun selvityksen perusteella A on rikosasiassa R 09/6296, jonka pää-käsittely on päättynyt 2.11.2010, antanut tuomion 11.2.2011 vasta sen jälkeen, kun oli 25.1.2011 saanut tiedoksi laamannin hänelle asiasta osoittaman selvityspyynnön.

Tuomion antamisen ajankohdaksi oli ilmoitettu 1.12.2010. A on lykännyt tuomion antamista myöhemmin ilmoitettavaan ajankohtaan ennen joulua 2010. Syynä lykkäämiseen on ollut kor-keimman oikeuden 24.11.2010 antama asian kanssa samoja rikostunnusmerkistöjä koskenut ennakkoratkaisu KKO 2010:85. Uutta tuomion antamisen ajankohtaa ei asianosaisille ollut il-moitettu. Todistajana kuullun B:n mukaan A ei saanut kirjoitettua perusteluja tuomioon.

Esitutkinnassa asianomistajina kuullut asianosaiset ovat ilmoittaneet, että heillä ei ole vaati-muksia A:ta kohtaan. Asiassa ei ole ilmennyt, että A:n menettelystä asiassa olisi aiheutunut asianosaisille vahinkoa.

Pidän ratkaisun antamisen viivästystä asiassa siinä määrin vähäisenä, että minulla ei ole aihetta syytteen nostamiseen A:ta vastaan. Totean kuitenkin sen, että tuomion antamisen viipyminen pääkäsittelyn päättymisen jälkeen ei ole ongelmallista ainoastaan asian käsittelyn joutuisuuden kannalta vaan myös siitä syystä, että se vaarantaa välittömyyden toteutumista eli näyttöratkai-sun perustumista oikeudenkäynnissä vastaanotetusta todistelusta tehtyihin välittömiin aistiha-vaintoihin. Ottaen huomioon, että tällä ratkaisullani päätän syytteen nostamisesta A:ta vastaan useista epäilyistä tuomioiden antamatta jättämisistä pääkäsittelyn jälkeen, ei tämä yksittäinen asia anna aihetta toimenpiteisiini.

B on esitutkinnassa todistajana kuultuna ja C esitutkintapöytäkirjan liitteenä olevassa 11.4.2011 päivätyssä A:lle osoittamassaan lausunto- ja selvityspyynnössä todennut käsitykse-nään, että A:n asiassa antama tuomio oli perusteltu puutteellisesti.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 5 §:n mukaan jos on syytä olettaa, että asia saattaa antaa aihetta arvostella valvottavan menettelyä, oikeuskanslerin on ennen asian ratkai-semista varattava valvottavalle tilaisuus tulla asian johdosta kuulluksi.

A:ta ei ole esitutkinnassa kuultu kysymyksessä olevassa rikosasiassa annetun tuomion peruste-lujen puutteellisuudesta. A:n menettelyn arvosteleminen mainitulta osin edellyttäisi nähdäkseni sitä, että pyytäisin Helsingin käräjäoikeutta hankkimaan A:n selvityksen asiasta. Tätä en juttu-kokonaisuus huomioon ottaen pidä tarkoituksenmukaisena, kun olen edellä jo arvioinut useiden

A:n laatimien tuomioiden perustelujen riittävyttä ja kun selvityksen pyytäminen viivyttäisi asian ratkaisemista. Kerrotun vuoksi en arvioi A:n menettelyä kyseisiltä osin eikä se siten anna aiheutta toimenpiteisiini.

4. Ilmaisun ”syyksi luettu rikos” käyttäminen syytteen hylkäävässä tuomiossa

Edellä kohdassa 2 mainituin tavoin oli hovioikeuden ilmoituksen liitteenä jäljennökset hovioikeuden tarkastusviskaalin 24.8.2010 päivätyssä muistiossa käsitellyistä Helsingin kärjäoikeuden tuomioista. Niistä kahdessa on syytteen hylkäävässä tuomiossa käytetty perusteluissa ilmaisua syyksi luettu rikos.

A:n itsensä allekirjoittamassa asiassa R 08/1807 annetussa tuomiossa (27.1.2009 nro 09/937) on ratkaisun perusteluna todettu seuraavaa: ”Vastaja on ollut vastuussa yhtiön kirjanpidon hoitamisesta ja se on laiminlyöty kokonaan. Yhtiön liiketoiminnan laajuus ja laiminlyönnin kesto aika huomioiden rikos ei kuitenkaan ole kokonaisuutena arvioiden törkeä, vaan ainoastaan kirjanpitorikos, joka vanhenee viidessä vuodessa ja koska vastaja on haastettu 6.4.2008, syyksiluettu rikos on vanhentuneena hylättävä.” Syyttäjä oli asiassa vaatinut rangaistusta kirjanpitorikoksesta.

B:n laamannin määräyksestä allekirjoittamassa asiassa R 08/9119 annetussa tuomiossa (24.2.2009 nro 09/1952) on ratkaisun perusteluissa todettu muun ohella seuraavaa (asian vastaajan nimi korvattu tässä X:llä): ”Vastaajien ja todistajien kertomukset sekä kirjallinen todistelu huomioon ottaen näyttöä siitä, että vastaja X olisi syyllistynyt törkeään kirjanpitorikokseen 1.9.2002 – 25.11.2003 ei ole esitetty. X on syyllistynyt enintään kirjanpitorikokseen edellä mainittuna ajankohtana. X:n syyksi luetun kirjanpitorikoksen osalta on sovellettava rikoslain 30 luvun 9 §:n säännöstä, jonka mukaan kirjanpitorikoksesta tuomitaan rangaistukseksi sakkoa tai vankeutta enintään kaksi vuotta. Syyte X:ää vastaan on nostettu 2.12.2008 eli yli viiden vuoden kuluttua teosta. Syyte oikeus asiassa on vanhentunut, minkä vuoksi syyte on hylättävä.” Syyttäjä oli asiassa vaatinut rangaistusta törkeästä kirjanpitorikoksesta.

Olen pyytänyt asiasta selvitystä Helsingin kärjäoikeudelta. Kärjäoikeuden laamanni ei ilmoittamansa mukaan ole voinut pyytää A:lta asiasta selvitystä. Totean tältä osin, etten pidä tarkoituksenmukaisena ryhtyä asiassa enää lisätoimiin tilaisuuden varaamiseksi A:lle tulla asian johdosta kuulluksi. Asiassa R 08/9119 annetun tuomion osalta laamanni on todennut, että virhe, josta ei laamannin ilmoittaman mukaan kuitenkaan ole aiheutunut vastaajalle vahingollisia vaikutuksia, on selvä. B on ilmoittanut allekirjoittaneensa mainitussa asiassa annetun tuomion laamannin määräämänä sellaisena kuin A oli sen laatinut mutta jättänyt allekirjoittamatta. Tuomioissa on hänen mukaansa kyse erheestä, jolla ei ole vastaajalle vahingollista vaikutusta.

Yhdyn kärjäoikeuden laamannin käsitykseen kärjäoikeuden menettelyn virheellisyydestä. Arvioni mukaan kärjäoikeuden kysymyksessä olevat syytteen hylkäävät ratkaisut olisivat niiden perustelujen avoimuuden tai informatiivisuuden kärsimättä olleet perusteltavissa käyttämättä ilmaisua syyksi luettu rikos. Menettelystä, jossa syytteen hylkäävässä tuomiossa todetaan tai vihjataan vastaajan syyllistyneen rikokseen, saattaa olla seurauksena itseään syyttömänä pitävälle vastaajalle syntyvä tarve hakea muutosta tuomion perusteluihin, vaikka hän ei olekaan tyytymätön itse tuomioistuimen ratkaisun lopputulokseen. Tällaisesta tilanteesta on ollut kyse korkeimman oikeuden 28.1.1985 asiassa R 84/504 antamalla päätöksellä nro 3045/85 (KKO 1983 II 3) ratkaisemassa tapauksessa. Korkein oikeus on ratkaisussaan todennut, että alempien

oikeuksien ei olisi pitänyt antaa lausuntoa syytetyn syyllisyydestä hänen viakseen väitettyyn rikokseen, kun syytteessä tarkoitettujen rikosten syyteoikeus oli ollut vanhentunut.

Mainitsen lisäksi, että joissakin tilanteissa saattaa olla myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 2 kohdassa turvautun syyttömyysolettaman kannalta ongelmallista, jos tuomioistuin syytteen hylkäävän tuomion perusteluissa toteaa tai vihjaa vastaajan syyllistyneen rikokseen (ks. Virolainen, Jyrki – Pölönen Pasi: Rikosprosessin osalliset. Rikosprosessioikeus II. WSOY 2004 s. 285). Apulaisoikeuskansleri on 1.6.2010 asiassa OKV/1451/1/2008 antamassaan päätöksessä mainittuun syyttömyysolettamaan viitaten todennut, että tuomion perustelut tulee muotoilla siten, ettei jää mitään epäilyä syytetyn syyllistymisestä rikokseen laajemmin, kuin mistä syyttäjällä on rangaistusta vaatinut ja mistä on tuomittu.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on apulaisoikeuskanslerin ratkaisusta ilmenevin tavoin katsonut syyttömyysolettamaa loukkaaviksi kyseisenlaisen syyllisyyttä koskevan vihjauksen sisältävät tuomioistuinratkaisut tilanteissa, joissa vastaaja ei oikeudenkäynnissä ole saanut tilaisuutta käyttää syytetyn oikeuksiaan (esim. ratkaisu Minelli v. Itävalta 25.3.1983 ja apulaisoikeuskanslerin edellä kerrotussa päätöksessään viittaama ratkaisu Didu v. Romania 14.4.2009). Selvyyden vuoksi totean, että tällaisista tilanteista edellä mainituissa Helsingin käräjäoikeuden ratkaisemissa asioissa ei ole ollut kyse.

5. Toimenpiteet

Pyydän valtakunnansyyttäjälle osoittamassani kirjeessä valtakunnansyyttäjää ryhtymään toimenpiteisiin syytteen nostamiseksi tämän päätöksen mukaisesti Helsingin käräjäoikeuden käräjätuomaria A:ta vastaan kahdesta rikoslain 40 luvun 9 §:ssä rangaistavaksi säädetystä virkavelvollisuuden rikkomisesta ja toissijaisesti mainitun luvun 10 §:ssä tarkoitetuista tuottamuksellisista virkavelvollisuuden rikkomisista. Asiassa suoritettujen esitutkinnan perusteella on todennäköisiä syitä epäillä, että A on seuraavin, edellä päätökseni kohdassa 1.1 tarkemmin kuvatuin, tavoin tahallaan tai toissijaisesti huolimattomuudesta rikkonut virkatoiminnassa noudatettaviin säännöksiin ja määräyksiin perustuvan virkavelvollisuutensa:

Syytekohta 1 (tammi-kesäkuu 2009, Helsinki):

a) A ei ole oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 7 §:ssä säädettyin tavoin antanut pääkäsittelyn päättymisen jälkeen tuomiota 29.1.2009 päättyneessä pääkäsittelyssä käsitellyssä asiassa R 08/10771, 5.2.2009 päättyneessä pääkäsittelyssä käsitellyssä asiassa R 08/4576, 9.2.2009 päättyneessä pääkäsittelyssä käsitellyssä asiassa R 09/791, 11.2.2009 päättyneessä pääkäsittelyssä käsitellyssä asiassa R 07/9770, 13.2.2009 päättyneessä pääkäsittelyssä käsitellyssä asiassa R 05/7509 eikä 17.2.2009 päättyneessä pääkäsittelyssä käsitellyssä asiassa R 08/8825. Laiminlyöntien seurauksena asiat on jouduttu siirtämään toisen tuomarin ratkaistaviksi. Niissä on näin ollen jouduttu järjestämään uudet pääkäsittelyt lukuun ottamatta asiaa R 07/9770, jossa syyttäjällä on luopunut rangaistusvaatimuksesta.

b) A ei ole asioissa R 08/8035, R 08/9181, R 08/10064, R 08/10082 ja R 09/481, joissa oli julistanut tuomion 19.2.2009, eikä asiassa R 08/9119, jossa oli julistanut tuomion 24.2.2009, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 8 §:ssä edellytetyin tavoin allekirjoittanut tuomiota eikä siten huolehtinut siitä, että käräjäoikeuden tuomion jäljennös on mainitun luvun 12 §:n 3 momentissa edellytetyin tavoin ollut asianosaisen saatavana käräjäoikeuden kansliassa kahden viikon kuluessa tuomion julistamispäivästä,

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

vaikka asioissa oli ilmoitettu tyytymättömyyttä. A:n laiminlyönnit ovat viivyttäneet muutoksenhakua, koska jäljennöstä tuomioista ei ole ollut asianosaisen saatavissa valituksen määräpäivään mennessä. Hän ei ole myöskään asioissa R 08/10084, R 08/4478 ja R 08/10086, joissa oli julistanut tuomion 19.2.2009, allekirjoittanut tuomiota eikä siten huolehtinut siitä, että käräjäoikeuden tuomion jäljennös on ollut asianosaisen saatavissa viimeksi mainitussa lainkohdassa edellytetyin tavoin 30 päivän kuluessa tuomion julistamispäivästä, vaikka se olisi ollut mahdollista. A ei edellä kerrotuissa yhdeksässä asiassa ole allekirjoittanut tuomiota vielä senkään jälkeen, kun käräjäoikeuden laamanni oli 2.6.2009 antanut hänelle siihen kirjallisen määräyksen.

c) A ei ole käsitellyt käräjäoikeudessa 5.1.2009 vireille tullutta, 9.1.2009 käsiteltäväkseen jaettua, lähestymiskieltoasiaa R 09/48 lähestymiskiellosta annetun lain 6 §:n 3 momentissa edellytetyin tavoin kiireellisenä. A ei ollut ryhtynyt asiassa toimenpiteisiin ennen jäämistään 9.6.2009 virkavapaalle.

Edellä kerrottujen lainkohtien lisäksi perustan arvioni A:n virkavelvollisuuden vastaisuudesta perustuslain 21 §:n 1 momenttiin, valtion virkamieslain 14 §:n 1 momenttiin ja 45 §:n 1 momenttiin sekä Helsingin käräjäoikeuden laamannin 2.6.2009 antamaan kirjalliseen työnjohtomääräykseen.

Syytekohta 2 (helmi-toukokuu 2011, Helsinki):

A ei ole oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 11 luvun 7 §:ssä säädetyin tavoin antanut pääkäsittelyn päättymisen jälkeen tuomiota 17.1.2011 päättyneessä pääkäsittelyssä käsittelyssä asiassa R 11/25, 10.2.2011 päättyneessä pääkäsittelyssä käsitellyssä asiassa R 10/8941 eikä 21.2.2011 päättyneessä pääkäsittelyssä käsitellyssä asiassa R 10/5697. Laiminlyöntien seurauksena asiat on jouduttu siirtämään toisen tuomarin ratkaistaviksi ja niissä on näin ollen jouduttu järjestämään uudet pääkäsittelyt.

Kerrotun lainkohdan lisäksi perustan arvioni A:n virkavelvollisuuden vastaisuudesta perustuslain 21 §:n 1 momenttiin sekä valtion virkamieslain 14 §:n 1 momenttiin ja 45 §:n 1 momenttiin.

Asiassa ei muilta osin ole tullut ilmi sellaista, jonka perusteella minulla tuomarin virkarikosten erityisyysajana olisi syytteen nostamiseen edellytettäviä todennäköisiä syitä esitutkinnassa tutkitun A:n epäillyn syyllisyyden tueksi.

Annan A:lle vastaisen varalle valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitetun huomautuksen edellä päätökseni kohdassa 2 mainituista lainkäyttöratkaisujen perustelemisselvollisuuden laiminlyönneistä. Lisäksi saatan Helsingin käräjäoikeuden tietoon edellä päätökseni kohdassa 4 esittämäni näkemyksen ilmaisun syyksi luettu rikos käyttämisestä syytteen hylkäävän tuomion perusteluissa.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Helsingin käräjäoikeuden laamannille ja tiedoksi Helsingin hovioikeuden presidentille.

Oikeuskansleri

Jaakko Jonkka

Osastopäällikkö
Esittelijäneuvos

Petri Martikainen